

डॉ. बोल्ली मराठी तेलुगू साहित्याला जोडणारा सेतू

प्रा. कदम एन.एस.

यशवंतराव चव्हाण, महाविद्यालय तुळजापूर.

मराठी वाङ्मयात सुरवातीचा

कालखंडात भाषांतर युग म्हणून ओळखले जाते इंग्रजी संस्कृत फारशी अरेबीयन इत्यादी भाषेतील साहित्य पुढे अनेक भारतीय भाषेतील साहित्य भाषांतरीत झाले.

बंगाली कानडी हिंदी तेलुगू इत्यादी.

साहित्याचे वेगवेगळे पैलू व दृष्टीकोन व नाविन्य व गुणवत्ता निर्माण होण्यासाठी भाषांतर करणे गरजेचे होते. सुरवातीच्या 75 वर्षांचा कालखंड भाषांतर युग म्हणून ओळखला जातो. साहित्याचे चिंतन मंथन आणि निर्मिती यात वेगवेगळे प्रयोग झाले.

जागतिकीकरणाच्या काळात मुक्त अर्थव्यवस्था वैश्वीकरणं स्विकारले आणि 1990 नंतर अनुवादकांची गरज निर्माण झाली.

यातून अनुवादांना आलेले महत्त्व यातून सामाजिक, भाषीक, सांस्कृतिक व्यवहार भाषा समृद्धी ज्ञान संक्रमन या वेगवेगळ्या पातळीवर आज गरज निर्माण झाली आहे. एखाद्या समाजाची भाषा समृद्ध आणि ग्रंथ प्रविष्ट होते. तेवढा समाजाची संस्कृती आणि समाज जीवन प्रगल्भ होते. समाज प्रवाहित होतो.

प्रा वसंत बिराजदार म्हणतात कलाकृती एका भाषेतून दुसऱ्या भाषेत अनुवाद करणे वरवर सोपे वाटते अनुवादक कलाकृती दुसऱ्या भाषेत अनुवाद करतो. तेव्हा ती एका विशिष्ट प्रदेशाची विशिष्ट संस्कृती मधील वेगवेगळ्या सामाजिक, राजकीय ऐतिहासिक वातावरणातील निर्मिती असते.

मराठी साहित्यात अनेक कवी साहित्यिकांनी मोलाची भर टाकली आहे. आरंभी संत पंडित शाहिरा साहित्यिकांने भाषा समृद्ध केली आहे. परंप्रांतीयांनी ही मोलाची भर घातली आहे. 1990 नंतर डॉ लक्ष्मीनारायण बोल्ली यांचे नाव अग्रक्रमाने घ्यावे लागेल. लहानपणा पासून कलेचा ओढा होता. चित्रकला नाट्य साहित्य तिन्ही क्षेत्रांत ते यशस्वीपणे वावरले. पदमशाली समाजात जन्म ज्या समाजात शिक्षणाला महत्त्व नव्हते. मातृभाषा तेलुगू असून ही मोठ्या जिद्दीने कष्टांने मराठी भाषेला आपलेसे केले कलेकडे त्याचा ओढा जास्त. त्यातून त्यांचा भाऊ. बा. बोरकर, पु. ल. देशपांडे, शिवाजी सावंत दत्ता हलसगीकर अशा दिग्गज साहित्यिकांचा सहवास लाभला.

पैशाचा हिशेब कलाकारांना रमवू शकत नाही. डॉ बोल्ली तेथे रमलेले नाहीत हीच बाब त्यांची बाब असामान्य आहे. मराठी साहित्य विश्वात त्यांनी मोलाची भर टाकली आहे. तेलुगू मराठी भाषेला जोडणारे डॉ बोल्ली यानी दोन्ही

भाषेत सर्वांची वेगळी ओळख निर्माण केली.दोन्ही भाषेतील विचार वैभव एकमेकांमध्ये अनुवादित केले.अनेक चांगल्या साहित्य कृती अनुवादित करून दोन्ही भाषा समृद्ध केलेल्या आहेत.

एका भाषेतील साहित्य दुसऱ्या भाषेत करून दोन भिन्न संस्कृती दोन विचारांना एकत्रीत आणण्याचे काम सुलभ झाला आहे.डॉ बोल्ली यांनी मराठी मध्ये अनुवाद रूपाने मौलिक भर घातली आहे.मुळ तेलुगू भाषिक असणारे जेवढ्या आत्मीयतेने स्वतंत्र मराठी साहित्य निर्मिती करण्यात तेवढ्याच आत्मियतेने तेलुगूतील साहित्य मराठी अनुवादीत केले आहे.त्याचे मराठी विश्वाचे अंतःकरण पुर्वक केले आहे.

डॉ लक्ष्मीनारायन बोल्ली यांनी तेलुगू संत वेमन्ना यांच्या वचनांचा मराठी अनुवाद 'अभंग कलश' या नावाने केला आहे .बोल्लींनी वेमन्ना व मराठी संत तुकाराम यांच्या विचारांचे एक सुत्र आहे.जे काम तुकारामांने महाराष्ट्रात केले तेच काम आधांत तेलुगूत वेमन्नाने केले आहे सतराव्या शतकात दोघांनी लोकांच्या अध्यात्माला जागे करण्याचे काम केले.वेमन्नाच्या पद रचनेतून व्यक्त झालेला भाव डॉ बोल्ली यांनी मराठी मध्ये आणला आहे.

वेमन्नाने सामाजिक जीवनाची सुक्ष्म पध्दतीने केलेली मांडणी.त्याच्या पदातून अभिव्यक्त होते

‘अल्पमती अति घणाघाती गर्जे
रुणुझुणूवाजे सज्जन तो
कास्य वाजे तैसे कणकवली का वाजे
विश्व दांभिक रामा,एक रे वेमा’

त्यांनी माणसातील मी पणाला गळून समभावाची जोपासना केली आहे

माणूस लोभ भोगापाई आपले माणूस पण विसरून जातो.वासनांध होतो परस्त्री माते समान मानले पाहिजे आपल्या काही पदावरून व्यक्त करतात.

सर्वाहू नीप्रिया जान प्राणप्रिय
प्राणाहू नही प्रिय पुत्रपौत्री
याहू नते प्रिय प्रियेचे गुंजन
विश्व दाभि रामा एक रे वेमा’

प्रेम सुलभ भावना व्यक्त करताना नातेसंबंधातील जाणीव अधिक प्रगल्भतेने मांडलेल्या आहेत.

योगी वेमन्नाने समाजातील वेगवेगळ्या प्रवृत्ती वृत्ती भेदाभेद सामाजिक जीवनातील प्रवृत्ती च्या माणसाची असलेली उणीव एक ना अनेक सामाजिक जीवन चिंतनाचा आशय समाजातील जाती भेदाने आंतरराष्ट्रीय अर्थाने माणसाला माणूस संपून गेला याची जाणीव ही त्यांना होती.

बाँबे निर्मलकुमार फडकुले म्हणतात वेमन्ना व तुकारामांची जात कुळी एकच आहे. डॉ बोल्लीने मराठी तारका केली हे बहू मुल्यस्वरूपाचे आहे.

संदर्भ ग्रंथ

- 1) साहित्य आस्वाद आणि अनुभव ग्रंथाली प्रकाशन मुंबई- द.ता भोसले
- 2) अंतर्नाद-मार्च 2012 पृ.36

-
- 3) डॉ.विद्या देवधर -मराठी भाषा संचित आणि नव्यादिशा-संपादक विजय कुवळेकर
 - 4) पांडुरंगा सांगा- साहित्य सेतू लोकसत्ता, शनिवार 17 एप्रील 2004 पृ.6